

Länsmuseernas samarbetsråd
Göteborg och Kalmar 2021-09-01

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se
KU.KL@regeringskansliet.se

Betänkande SOU 2021:28 Immunitet för utställningsföremål

Dnr. Ku2021/01236

Länsmuseernas samarbetsråd (hädanefter LMSR) har erhållit ovan rubricerade betänkande på remiss och lämnar härmed sina synpunkter.

Sammanfattning

LMSR ställer sig positiva till en lag som syftar till att underlätta för svenska museer att låna in kulturföremål från utlandet.

LMSR ser dock ett behov av att likt den finländska lagstiftningen, ställa ett krav på proveniens. Dels för att minimera risken att svenska institutioner blir utnyttjade som ett led i traffickingen av illegala föremål, dels för att värna tillståndsmyndighetens resurser. En majoritet av våra medlemsmuseer är anslutna till ICOM och därigenom förbundna att ha kännedom om adekvat lagstiftning. Inför ett lån så måste dessa museer vidta alla åtgärder för att säkerställa att föremålet inte förvärvats illegalt, eller att föremålet olagligen förts ut ur sitt ursprungsland. Enligt ICOM bör dessa museer undvika att visa eller på annat sätt använda material med ifrågasatt ursprung eller där proveniens saknas. Lagförslaget öppnar dock upp, tillskillnad från ett antal andra europeiska parter, både privata ut-, och inlåning aktörer där denna typ av regelverk och riktlinjer saknas. Av denna anledning ser vi att ett krav på proveniens bör ingå.

LMSR vill avslutningsvis framföra ett önskemål att framtida utredningar tänker på att inkludera en större bredd av museer i utredningsarbetet. Detta för att säkerställa fler perspektiv och utmaningar.

7.4.2 Vad ska framgå av en ansökan?

Identifieringen av föremålet

Enligt utredningens bedömning så räcker det enbart med beskrivande uppgifter för identifiering av föremålet och man lämnar det åt prövningsmyndigheten att bestämma och precisera detta. Utredningen föreslår att prövningsmyndigheten kan hämta ledning från

ICOM:s standard rörande identifiering av föremål eftersom den är allmänt accepterad i museibranschen.

LMSR anser även att krav på proveniens och due diligence bör ställas för att minska risken att lagen missbrukas av den illegala handeln för kulturföremål. Även om en proveniensutredning kan ta tid och resurser så föreslår LMSR att prövningsmyndigheten även hämtar vägledning från ICOM i denna frågan, särskilt ICOM § 2.3 och § 4.5:

§ 2.3 Proveniens och Due diligence

Inför förvärv måste alla åtgärder vidtas för att säkerställa att ett föremål som erbjuds antingen som köp, lån, byte eller som testamentarisk eller annan gåva inte erhållits på olagligt sätt i eller olagligen förts ut ur sitt ursprungsland eller från något land som fungerat som transitland och där föremålet kan ha varit lagligen ägt (inräknat det land där museet finns). Due diligence/ grundlig granskning i detta avseende bör klargöra föremålets hela historia, ända från tidpunkten för dess upptäckt eller tillkomst.

§ 4.5 Presentation av material utan proveniens

Museer bör undvika att visa eller på annat sätt använda material med ifrågasatt ursprung eller där proveniens saknas. Museerna bör vara medvetna om att om sådant material ställs ut eller används kan detta ses som att de uppmuntrar den olagliga handeln med kulturföremål.¹

7.4.4 Sekretess för vissa uppgifter i låneavtalet

Utredningen föreslår att sekretess ska gälla för uppgift om enskildas ekonomiska förhållanden som framgår av låneavtalet och som ges in till handläggande myndighet. LMSR föreslår även att eventuella säkerhetsuppgifter som framgår av avtalet, ska omfattas av sekretess.

7.4.5 Prövningens innehåll

Utredningen slår fast att ansökan om immunitet inte ska bifallas om utlånaren har kommit över föremålet genom brottslig gärning eller om föremålet inte med säkerhet kan identifieras. LMSR anser att detta är ett av huvudargumenten för att krav borde ställas på föremålets proveniens.

För Läns museernas samarbetsråd

Jonas Hellberg, ordförande

Inga Göransson, vice ordförande

Linda Lundberg, generalsekreterare

¹ www.icomsweden.se/wp-content/uploads/2010/12/etiska-regler_webb-1.pdf hämtad 2021-08-16